

ELEKTRONİK İMZA

Elektronik imza kavramı, yaşantımıza yeni yeni girmeye başlayan bir kavramdır. Çağımızın gerektirdiği hızlı iletişim ve buna bağlı hayat tarzı ekonomik gelişmeleri de etkilemektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak elektronik imza, ticari kuruluşlar için vazgeçilmez bir unsur olmaktadır. 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nda yer alan şekliyle elektronik imza; başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veriyi tanımlar. Elektronik imza; bir bilginin üçüncü tarafların erişimine kapalı bir ortamda, bütünlüğü bozulmadan (bilgiyi ileten tarafın oluşturduğu orijinal haliyle) ve tarafların kimlikleri doğrulanarak iletildiğini elektronik veya benzeri araçlarla garanti eden harf, karakter veya sembollerden oluşur.

Elektronik imza kavramı çok genel bir tanım olup kişilerin elle atmış olduğu imzaların tarayıcıdan geçirilmiş hali olan sayısallaştırılmış imzaları, kişilerin göz retinası, parmak izi ya da ses gibi biyolojik özelliklerinin kaydedilerek kullanıldığı biyometrik önlemleri içeren elektronik imzaları veya bilginin bütünlüğünü ve tarafların kimliklerinin doğruluğunu sağlayan sayısal imzaları içermektedir.

Sayısal imza, imzalanan metine göre farklılık gösterir ve içeriğin matematiksel fonksiyonlardan geçirilerek eşsiz olduğu düşünülen bir değer bulunması sureti ile elde edilir. Yani kişilerin, elle atılan imzada olduğu şekilde tek imzası yoktur; bunun yerine imzalamada kullanılan anahtarları vardır.

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nda ve bu metinde geçen "elektronik imza" kavramı sayısal imzayı işaret etmektedir.

Elektronik Sertifika ve Nitelikli Elektronik Sertifika

Elektronik sertifika, elektronik imzanın doğrulanması için gerekli olan veriyi ve imza sahibinin kimlik bilgilerini içeren elektronik kaydı ifade etmektedir. Elektronik sertifikalar, kanuna uygun olarak faaliyette bulunacak elektronik sertifika hizmet sağlayıcılarından belirli bir ücret karşılığında temin edilecektir.

Elektronik sertifika hizmet sağlayıcısının sertifika üzerindeki elektronik imzası, sertifikanın bütünlüğünü ve doğruluğunu garanti edecektir. Elektronik sertifikalar, atılan imzanın doğruluğunun teyit edilebilmesi için gereklidir.

Nitelikli elektronik sertifikalar; Kanununun 9 uncu maddesinde belirtildiği şekilde "nitelikli sertifika" olduğuna dair bir ibareyi, sertifika hizmet sağlayıcısının kimlik bilgilerini ve kurulduğu ülke adını, imza sahibinin teşhis edilebileceği kimlik bilgilerini, sertifikanın geçerli olduğu süreyi ve sertifikanın seri numarasını barındıran elektronik sertifikalardır.

Elektronik İmzanın Özellikleri

Elektronik imza kullanıcılarına aşağıda belirtilen üç temel özelliği sağlamaktadır:

Veri Bütünlüğü: Verinin izinsiz ya da yanlışlıkla değiştirilmesini, silinmesini ve veriye ekleme yapılmasını önlemek,

Kimlik Doğrulama ve Onaylama: Mesajın ve mesaj sahibinin iletiminin geçerliliğini sağlamak,

İnkâr Edilemezlik: Bireylerin elektronik ortamda gerçekleştirdikleri işlemleri inkâr etmelerini önlemek.

Elektronik İmza Oluşturma Araçları

İmza oluşturma araçları; elektronik imza oluşturmak üzere kullanılan yazılım veya donanımı ifade etmektedir. 5070 sayılı Kanun'da "güvenli" elektronik imza oluşturma araçlarına değinilmiş ve aşağıdaki özelliklerin sağlanması şart koşulmuştur:

- Ürettiği elektronik imza oluşturma verilerinin kendi aralarında bir eşi daha bulunmaması,
- Üzerinde kayıtlı olan elektronik imza oluşturma verilerinin araç dışına hiç bir biçimde çıkarılmamasını ve gizliliğini sağlaması,
- Üzerinde kayıtlı olan elektronik imza oluşturma verilerinin, üçüncü kişilerce elde edilememesi, kullanılamaması ve elektronik imzanın sahteciliğe karşı koruması,
- İmzalanacak verinin imza sahibi dışında değiştirilememesi ve bu verinin imza sahibi tarafından imzanın oluşturulmasından önce görülebilmesi.
- Kullanılacak donanım/yazılımın özellikleri ve standartları Kurum tarafından yapılacak düzenlemelerle belirlenecektir

Elektronik İmzanın Hukuki Sonuçları

Elektronik İmza Kanunu'nda; güvenli elektronik imza, elle atılan imzaya eşdeğer kabul edilmiş ve elektronik imza ile oluşturulmuş verilerin senet hükmünde olacağı belirtilmiştir. Ancak kanunların resmi şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukuki işlemler ile teminat sözleşmelerinin güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Diğer bir deyişle, kanunların merasimi ya da üçüncü tarafların şahitliğini gerek gördüğü emlak alım satımı, veraset ve intikal, evlenme gibi işlemler elektronik imza ile gerçekleştirilememektedir.

Elektronik İmzanın Uygulama Alanları

Elektronik imzanın; bankalar ve finans kurumları, şube ağına sahip sigorta şirketleri, kamu kurum ve kuruluşları, holdingler ve diğer büyük şirketler, üniversiteler, yüksek iletişim ve bilgi güvenliği gereksinimi olan organizasyonlar başta olmak üzere orta ve uzun vadede yaygın bir uygulama alanı bulabileceği değerlendirilmektedir. Gerek kamusal gerekse ticari alandaki muhtemel elektronik imza uygulamaları arasında aşağıdakiler sayılabilir:

Kamusal Alandaki Uygulamalar

Elektronik imza, öncelikle kamusal alanda uygulamalarda geniş şekilde kullanılmaya başlamıştır. İlk başlarda endişe ile bakılan bir parça da çekinilen elektronik imza uygulaması aradan geçen zaman içinde geniş bir uygulama alanı bulmuştur. Bunlar;

- Her türlü başvurular (ÖSS, KPSS, LES, pasaport gibi)
- Kurumlararası iletişim (Emniyet Müdürlükleri, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Müdürlükleri vb)
- Sosyal güvenlik uygulamaları
- Sağlık uygulamaları (Sağlık personeli - hastaneler - eczaneler)
- Vergi ödemeleri
- Elektronik oy verme işlemleri

Ticari Alandaki Uygulamalar

- İnternet bankacılığı
- Sigortacılık işlemleri
- Kağıtsız ofisler
- e-Sözleşmeler
- e-Sipariş

5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun Uygulanmasına Yönelik Faaliyetler

Adalet Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanarak 23 Ocak 2004 tarih ve 25355 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olan "Elektronik İmzanın Düzenlenmesi Hakkında Kanun", yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girecektir. Kanunun uygulanmasına yönelik ikincil düzenlemeler ise, Kanunun yürürlük tarihinden itibaren altı ay içerisinde yani 23 Ocak 2005 tarihine kadar Telekomünikasyon Kurumu tarafından yapılacaktır.

Kurum'a yapacakları bildirim müteakip 2 ay sonra faaliyete geçecek olan sertifika hizmet sağlayıcılarının faaliyet ve işlemlerinin Kanun ve ikincil düzenlemelere uygunluğunu yine Telekomünikasyon Kurumu denetleyecektir.

e- İMZA İLE İLİŞKİLİ YASAL ZEMİN

MADDE 18. – (3) Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe veya sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza ile yapılır.

MADDE 18.- Tasarı ile bu maddenin üçüncü fıkrasında üç köklü değişiklik yapılmıştır: (1) Hükümdeki şekil, geçerlilik şartı olmaktan çıkarılmış, ispat şartına dönüştürülmüştür. Bu amaçla eski metinde yer alan "muteber olması için" ibaresine metinde yer verilmemiştir. Bu değişikliğin sebebi, geçerlik şartının artık haklı bir gerekçesinin bulunmaması ve teknikteki hızlı gelişmedir. Ayrıca hiçbir modern kanunda bu kadar ağır bir geçerlilik şartı yer almamaktadır. Şartın tacir gibi basiretli bir işadamı için öngörülmüş olması da anlamsız bulunmuştur. (2) İadeli taahhütlü mektup taahhütlüye dönüştürülmüştür. Çünkü, burada varma teorisinin kabulünü haklı gösterecek bir gerekçe mevcut değildir. (3) Güvenli elektronik imza hem Borçlar Kanununda kabul edilmiş hem de düzenli bir sisteme bağlanmıştır. Hükme bu olanak da eklenmiştir.

MADDE 64 – (3) Ticarî defterlerin tümü, açılış ve kapanışlarında noter tarafından onaylanır. Türkiye Muhasebe Standartlarına göre elektronik ortamda veya dosyalama suretiyle tutulan defterlerin açılış ve kapanış onaylarının nasıl yapılacağı Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca bir tebliğle belirlenir.

MADDE 1159 - (1) Yükleme süresinin sonunda 1152 nci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca gemi bekleme sahasında beklemekte bulunuyorsa veya yükleme başlamış değilse, taşıyan, 1158 inci maddede öngörülen hakları kullanmak üzere taşıtana faks mesajı, elektronik mektup veya benzeri teknik araçlarla da mümkün olmak üzere yazılı ihtarında bulunabilir. Sürastarya süresi kararlaştırılmamışsa yükleme süresinin sonu itibariyle yolculuk çarteri sözleşmesi feshedilmiş sayılır ve taşıyan, 1158 inci maddedeki haklarını kullanabilir. Sürastarya süresinin kararlaştırılmış olması halinde bu ihbar üzerine taşıtan, derhal taşıyana sürastarya süresinin sonuna kadar beklemesine dair açık bir talimat vermezse, yükleme süresinin dolmasıyla yolculuk çarteri sözleşmesi feshedilmiş sayılır ve taşıyan, 1158 inci maddeden doğan hakları kullanabilir. Sürastarya süresinin sonunda hiç yükleme yapılmamışsa, yükleme süresinin sonuna kadar ihtarında bulunmamış olan taşıyan, bir ihtar yaparak 1158 inci maddeden doğan hakları kullanabilir.

MADDE 1163 - (3) Kırkambar sözleşmesinde Taşıyanın, geciken taşıtandan navlun isteyebilmesi için bunu yola çıkmadan önce taşıtana faks mesajı, elektronik mektup veya benzeri teknik araçlarla da mümkün olmak üzere yazılı şekilde bildirmesi gerekir; aksi halde talep hakkını kaybeder.

Madde 1224 - (1) Feshi ihbar, faks mesajı, elektronik mektup veya benzeri teknik araçlarla da mümkün olmak üzere yazılı olarak yapılır.

MADDE 1224 - 6762 sayılı Kanunda feshi ihbarın ne surette yapılacağı hakkında herhangi bir hüküm mevcut olmadığından şekil serbestisi esası gereğince bu ihbarın sözlü olarak dahi yapılabileceği kabul ediliyordu. Ancak, bu sözleşmeye istinaden ödenen navlunların ve taşınan eşyanın iktisadî kıymetinin genellikle çok yüksek olması gerçeği karşısında böyle bir fesih bildiriminin en azından yazılı olarak yapılmasının aranmasına ihtiyaç olduğu görülmüş; ayrıca ticarî hayatı düzenleyen kuralların teknolojik gelişmenin gerisinde kalmasının uygun olmayacağı mülâhazası ile bu bildirim elektronik ortamda yapılmasına da müsaade edilmiştir.

(3) Konşimento, nama, emre ve hâmile yazılı olarak düzenlenebilir. Aksi kararlaştırılmadıkça yükletenin talebi üzerine Konşimento gönderilenin emrine veya sadece emre olarak düzenlenir. Bu son halde "emre" yükletenin emrine demektir. Konşimento gönderilen sıfatıyla taşıyanın veya kaptanın namına da yazılı olabilir.

(4) Konşimentonun bütün nüshaları aynı metni içermeli ve her birinde kaç nüsha halinde düzenlendiği gösterilmelidir.

(5) Yükleten, talep üzerine, Konşimentonun kendisi tarafından imzalanmış olan bir kopyasını taşıyana vermeye mecburdur.

(6) Konşimento yazılı şekilde düzenlenir; imza el yazısı, faksimile baskı, zımba veya ıstampa, sembol şeklinde, mekanik veya elektronik herhangi bir vasıta ile atılabilir. Düzenlendikleri ülke kanunlarının cevaz verdiği ölçüde, Konşimentoda yer alacak kayıtlar, el yazısı ile, telgraf, teleks, faks veya elektronik diğer araçlarla gönderilebilir veya elektronik ortamda saklanabilir.

MADDE 1503. - (1) Tarafların açıkça anlaşmaları ve 18 inci maddenin üçüncü fıkrası saklı kalmak şartıyla, ihbarlar, ihtarlar, itirazlar ve benzeri beyanlar; fatura, teyid mektubu, iştirak taahhütnamesi, toplantı çağrıları ve bu hüküm uyarınca yapılan elektronik gönderme ve elektronik saklama sözleşmesi, elektronik ortamda düzenlenebilir, yollanabilir, itiraza uğrayabilir ve kabul edilmişse hüküm ifade eder.

MADDE 1503. - Bu hüküm Avrupa Birliği ülkelerinde genel olarak kabul gören bir uygulamayı kanunlaştırır. 1503.üncü maddenin uygulanabilmesi için iki tarafı bulunan işlemlerde taraflar arasında anlaşmanın varlığıdır.

MADDE 1504 - (1) Poliçe, bono, çek makbuz senedi, varant ve kambiyo senetlerine benzeyen senetler güvenli elektronik imza ile düzenlenemez. Bu senetlere ilişkin arz, kabul, aval gibi senet üzerinde gerçekleştirilen işlemler güvenli elektronik imza ile yapılamaz.

(2) Konşimentonun, taşıma senedinin ve sigorta poliçesinin imzası elle, faksimile baskı, zımba, ıstampa, sembol şeklinde mekanik veya elektronik herhangi bir araç ile de atılabilir. Düzenlenledikleri ülke kanunlarının izin verdiği ölçüde bu senetlerde yer alacak kayıtlar el yazısı, telgraf, teleks, faks ve elektronik diğer araçlarla yazılabilir, oluşturulabilir, gönderilebilir.

(3) Güvenli elektronik imzanın yabancı ülkelerde yaygınlık kazanıp kullanıldığının Adalet Bakanlığı tarafından belirlenmesi halinde poliçe, bono, çek, makbuz senedi varant ve kambiyo senetlerine benzeyen diğer senetlere ilişkin yasak Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca kaldırılıp aynı bakanlığın önerisine göre bir tüzükle düzenlenebilir.

MADDE 1504. - Güvenli elektronik imza Borçlar Kanununda düzenlenmiştir. Ticaret hukuku açısından açıklık getirilmesi gereken husus, kıymetli evrakta güvenli elektronik imzanın kullanılıp kullanılmayacağıdır. Hüküm olası tartışmaları ortadan kaldırmak amacıyla öngörülmüştür.

Birinci fıkrada adları verilerek gösterilmiş senetler üçüncü fıkrada öngörülen tüzük yürürlüğe girene kadar güvenli imza ile düzenlenemez, bu imza ile kambiyo taahhüdüne girilemez, kambiyo işlemi yapılamaz.

İkinci fıkrada birinci fıkrada konulan kuraldan istisna edilen senetler gösterilmiştir. Konşimentonun birinci fıkradan istisna edilmesinde ComiteMaritimeInternational'in düzenleme ve tavsiyeleri rol oynamıştır. Diğerleri kıymetli evrak olmadıkları için istisnaya dahil edilmişlerdir.

MADDE 1505. - (1) a) Sermaye şirketlerinde müdürler kurulu ve yönetim kurulu üyelerinin, öngörülen belirli durumlarda, kurul toplantılarına görüntü ve ses aktarılması yoluyla katılabilmeleri ve oy vermeleri esas sözleşme veya şirket sözleşmesiyle düzenlenebilir.

b) Kollektif, komandit, limited ve sermayesi paylara bölünmüş şirketlerde, şirket sözleşmesinde ve esas sözleşmede öngörülerek elektronik ortamda ortaklar kuruluna ve genel kurula katılma, öneride bulunma ve oy verme fiziki katılımın öneride bulunmanın ve oy vermenin bütün sonuçlarını doğurur.

c) Yukarıda öngörülen hallerde, elektronik ortamda oy kullanabilmek için, şirketin bu amaca özgülünmüş bir Web sitesine sahip bulunulması, ortağın bu yolda talepte bulunması elektronik ortam araçlarının etkin katılmaya elverişliliğinin bir teknik raporla kanıtlanıp bu raporun tescil ve ilân edilmiş olması, oy kullananların kimliklerinin saklanması gerekir.

d) Yukarıda anılan şirketlerde esas sözleşme veya şirket sözleşmesi gereği şirket yönetimi, bu yolla oy kullanmanın bütün şartlarını gerçekleştirir ve ortağa gerekli bütün araçları sağlar.

e) Yukarıdaki hükümler çerçevesinde oyun gerçek sahibi tarafından kullanılmasına ve uygulamaya ilişkin kurallar Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

(2) a) Anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılmanın ve oy vermenin bütün hukukî sonuçlarını doğurur. Bu hükmün uygulanması esasları bir Bakanlar Kurulu Tüzüğü ile düzenlenir. Tüzükte, genel kurula elektronik ortamda katılmaya ve oy vermeye ilişkin esas sözleşme hükmünün örneği yer alır. Anonim şirketler Tüzükten aynen aktarılacak olan bu hükümde değişiklik yapamazlar. Tüzük ayrıca oyun gerçek sahibi veya temsilcisi tarafından kullanılmasını sağlayan kurallar ile 407 nci maddenin üçüncü fıkrasında öngörülen komiserlerin bu hususa ilişkin yetkilerini içerir.

b) Bu Tüzüğün yürürlüğe girmesi ile birlikte genel kurullara elektronik ortamda katılma ve oy kullanma sisteminin uygulanması pay senetleri borsaya kota edilmiş şirketlerde zorunlu hale gelir.

(3) Birinci fıkranın (e) bendindeki yönetmelik ile pay sahibinin temsilcisine Web sitesi aracılığıyla talimat vermesi esas ve usulleri düzenlenebilir.

MADDE 1505.- Birinci fıkra: Günümüzün teknik ilerlemelerini dikkate alarak, Tasarı, sermaye şirketlerinde müdürler kurulu ve yönetim kurulu toplantıları ile şahıs şirketleri, limited şirketler ve paylı şirketlerde ortaklar kurulu veya genel kurul toplantılarının on-line yapılmasını mümkün kılmaktadır.

Müdürler kurulu ve yönetim kurulu toplantılarında, on-line olarak alınan kararlar geçerlidir. Bu kararlar güvenli elektronik imza ile imzalanabilecekleri gibi, daha sonra, fiziki imza ile de kayıt altına alınabilirler.